

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. VII. Noëmo Deus dictat Arcam, & de Arcæ amplitudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

ditus non audiat! Monitores ad te missos rejiciebas, concionatores tibi destinatos non audiebas, tuus ipse tibi & discipulus & magister, sed una & seductor eras, salutis documenta contemnebas; quid inique fers, si tibi fiat quod faciebas: par pari redditur, monitorum contemptor æquissime eo, quo deliquit, modo punitur. Serum est in undis luctare, & pæne jam haustum suppetias clonare.

Senec. epist. 94. mihi pag. 574. Virtus dividitur in contemplationem veri & actionem.

Sed dices: Quæ in concionibus dici solent, jam decies, jam vicies, jam centies audivi, ea jam ante scio, & forsitan facundius, quàm concionator, eloqui possem. O virosum optime, sed plus æquo nasute, Annæum Senecam tibi huc sisto, qui eruditè, sapienter, & Christianè, in duas, inquit, partes virtus dividitur, in contemplationem veri, & actionem: contemplationem institutio trahit, actionem admonitio. Ita primum à scholis & præceptoribus, alterum à templis & concionatoribus habemus. Sed addit Annæus: Virtutem exercere & ostendit recta actio, actu autem si prodest, qui suadet; & qui monet, proderit. Ergo si recta actio virtuti necessaria est, rectas autem actiones admonitio demonstrat, & admonitio necessaria. Duae res plurimum roboris animo dant, fides veri & fiducia, utramque admonitio facit.

Duo documenta:

1. Monita ne sperne.

Imperitiosus quorundam error est, conciones eo nomine non magni faciendas, quòd tanti eas faciant Catholicorum adversarii. Farua prorsus ratiocinatio, perinde si continuò malum sit, quidquid ad verba parit, probatur. Ergo & Christum colere desinemus, quòd eum pars colat ad verba. Sed geminum hic documentum nectamus.

2. Conciones frequenter audiri, quia ex Deo non estis. Beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiant illud. Ne quæso, somnia, Christiane, nullis te legibus ad audiendas conciones adigi, Deus jubet, natura & ratio præcipiunt. Naturalis & divini juris est, Verbo Dei, Oratoribus Evangelicis patientem accommodare aurem. E Christianis homo sapiens, Ego, ajebat, toto orbe tres viros quæro, quos nuspian reperio. Primus, qui verè solers, industrius, & diligens sit, victu tamen necessario careat. Multos reperias suâ culpâ egentes & miseros, quos ad mendicitatem detrudit focordia. Alter est, quem quæro, & non invenio, qui abstinentiâ, moderatis jejuniis, inedia valetudini obfuerit: eorum qui valetudine, insuper & vitam vorando aut potando perdidit, innumerus est invenire. Sed nec tertium, inquebat, uspiam locorum indagare licet, qui conciones cum eas audire possit, negligere soleat, homo tamen frugi sit, & moribus integris: maximus illorum numerus est, qui conciones audiendas subterfugiant, sed intus & in cute nequam sint. Res certa & ad amissum examinata: nec homini verè sedulo victus, nec prudenter abstinenti valetudo, nec obsequenter audienti virtus deest. Qui verò præcones Evangelii, & conciones fugiunt, camelis & simiis non abfimiles sunt. Cameli, quam transeunt aut bibitari sunt aquam, turbant, ne deformitatem gibbi sui videant. Simiæ, cum corpus pilosum, minimè glabrum, cum turpem vultum cernunt, speculum confringunt, & ita turpitudinis suæ indicem defugiunt: haud aliter illi concionum fugitantes, navos suos objurgari graviter ferunt, suos defectus nôsse nolunt, moneri & ad me-

3. Tres viri qui in toto orbe non inveniantur.

I. *Monita ne sperne.* Variè Deus nos monet per Angelos, Prophetas, Apostolos, Concionatores: monet verbis, exemplis, minis, suppliciis, per suam quemque conscientiam monet. Monita ne sperne. Noëmus, quod sui muneris est, exequitur, fidelissimus admonitor, qui quis parere non vult, perbit inter turbas; jam verâ est clepsydra, ad finem propèrat: parendum est aut pereundum: Monita ne sperne. Quisquis monitoribus asper est, plerumque nec frugi, nec homo bonus est.

II. *Conciones frequenter.* Luculentum Christi oraculum est: *Qui ex Deo est, verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiant illud. Ne quæso, somnia, Christiane, nullis te legibus ad audiendas conciones adigi, Deus jubet, natura & ratio præcipiunt. Naturalis & divini juris est, Verbo Dei, Oratoribus Evangelicis patientem accommodare aurem. E Christianis homo sapiens, Ego, ajebat, toto orbe tres viros quæro, quos nuspian reperio. Primus, qui verè solers, industrius, & diligens sit, victu tamen necessario careat. Multos reperias suâ culpâ egentes & miseros, quos ad mendicitatem detrudit focordia. Alter est, quem quæro, & non invenio, qui abstinentiâ, moderatis jejuniis, inedia valetudini obfuerit: eorum qui valetudine, insuper & vitam vorando aut potando perdidit, innumerus est invenire. Sed nec tertium, inquebat, uspiam locorum indagare licet, qui conciones cum eas audire possit, negligere soleat, homo tamen frugi sit, & moribus integris: maximus illorum numerus est, qui conciones audiendas subterfugiant, sed intus & in cute nequam sint. Res certa & ad amissum examinata: nec homini verè sedulo victus, nec prudenter abstinenti valetudo, nec obsequenter audienti virtus deest. Qui verò præcones Evangelii, & conciones fugiunt, camelis & simiis non abfimiles sunt. Cameli, quam transeunt aut bibitari sunt aquam, turbant, ne deformitatem gibbi sui videant. Simiæ, cum corpus pilosum, minimè glabrum, cum turpem vultum cernunt, speculum confringunt, & ita turpitudinis suæ indicem defugiunt: haud aliter illi concionum fugitantes, navos suos objurgari graviter ferunt, suos defectus nôsse nolunt, moneri & ad me-

liora impelli respuunt, sed illi alias culpæ causâ prætextant, ideo conciones sacras refugiant, homines plerumque sui cerebri sine Deo, & sine lege, seipfos decent & decipiunt. Deus audiri se prius vult, tum demum suis iustis obediri. *Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiant illud.*

CAPUT VII.

Noëmo Deus dicitur Arcam, & de Arce amplitudine.

TRIA admodum sunt memoratu dignissima, quæ Trias Deus olim non tantum fieri præcepit, sed ordine ipse velut Architectus dicitur singula. Primum erat tabernaculum, quod Moyles instruxit: alterum erat templum, quod Salomon ædificavit: tertium arca, quam fabricavit Noëmus, sed hæc illis magis admiranda quinque partibus. 1. Mirabilis hæc fabrica, annis centum operas tenuit. 2. Magnitudine & habitationum multiplici varietate tabernaculum longè superavit arca. In aquis certè ab omni ævo nil visum tale. 3. Torum conclusi orbem arca Noëtica: siquidem octo homines orbis futuri erant principium. 4. In arcâ tale fuit ornithophilium, tale vivarium, qualia nemo Regum aut Imperatorum habuit; in aviario omne genus volucrum, in vivario omne genus animantium, cicurum & ferarum pasciebatur. Neque hoc obstupescendum navigium humanâ solùm arte confectum, sed Numiis potentia, & Angelorum tutelâ atque operâ. 5. Tot mysteriorum arca parens fuit, quor vix simul in aliis referenda.

Hoc igitur capite percontandum, quo tempore, quòve modo suppetis Architectus Deus, Noëmo velut fabro lignario ingens hoc opus dicitur, quam longitudinem, quam porrò latitudinem, quam denique totius operis esse voluerit amplitudinem, explicatè trademus.

§. I.

ANNO ab orbe condito millesimo quingentesimo trigesimo septimo denuntiavit Deus Noëmo, de cretum esse post annos centum & viginti, omnem gentem humanam suffocare aquis. Atque hoc Deus Noëmo patefecit, anno, quo diximus, ab ipsis mundi incubulis millesimo quingentesimo trigesimo septimo, cum Noëmus annum ageret quadringentesimum octogessimum primum. Anno autem ab orbis natali die millesimo quingentesimo septimo, cum Noëmus annum ageret quingentesimum primum, Deus illi arcæ fabricam dicitur, *Fac tibi, ajebat, arcam de lignis levigatis.* Hic sanè plurimum mirari subit, cur Deus modum hunc servandæ gentis humanæ operosissimum elegerit, cum divinæ potentia facillimum fuerit, & genus hominum restaurare, & Noëmum servare modis aliis quam plurimis. Quid opus labore tanto, tam diuturno, quod fieri nisi multò faciliore poterat? Mirari hæc licet, sed aliud sentire vel loqui non licet, quàm ita divinæ bonitati placuisse, sic Deo visum. Hinc illa iustio: *Fac tibi arcam.*

Hæc Chryostomus facundè ac sapienter expendens, *Ne obiter, inquit, hæc præterieris dilecte. Cogita, quantum pepererit iusto curarum tumultum; cogitanti apud se, quantum hæc omnia curam exigent; non enim ei sufficiebat cura mulieris, & puerorum & nuruum, sed & sollicitudo tot brutorum & educatio annecebat. Ita incumbere ei præter curam uxoris, filiorum, & totius familia, ædificium insuper tam laboriosum, tamque diuturnum; ipse manum admove, saluum lignarium agere, tot animalia in unum cogere, annum eu pabulum inferre, sibi suisq, commeatum pro anno solido providere debuit, non immeritò res infiniti laboris visa: hærebatur utique quid primo quid posteriore loco ageret, unde potissimum tantum molimur.*

in similitudine duceret, interim urgebat iustum: Fac tibi arcam de lignis levigatis: mansuetas in arca facies, & biumilines intrinsecus & extrinsecus. Et sic facies eam: Trecentorum cubitorum erit longitudo arca, quinquaginta cubitorum latitudo, & triginta cubitorum altitudo illius. Hic quaestio ferè mechanice nascitur, an cubiti naturales communes, an verò fuerint Geometrici. Communis & naturalis cubitus sesquipedalis est; Geometricus verò novem pedum, sive sex communium cubitorum. Certantes hic opiniones aperiunt. Et quaeso te, mi Lector, tuâ veniâ de re mechanicâ, Architectonicâ, loquamur mechanicè architectonicè; scapham appellemus scapham.

Origenes ad positam quaestionem asserit fuisse cubitos Geometricos, ita ut cubitus unus pedes novem, aut communes sex cubitos contineret, qualis apud Aegyptios esse solet Geometricus. Nec desunt rationes. 1. Origenes istud non sine auctoritate asserens, Quæ, inquit, à prudentibus viris, & Hebraicorum traditionum gnatis, atque veteribus magistris didicimus, ad auditorum notitiam deferemus. Quid autem nostri avi opifices priscis illis oblectentur, è quibus hæc Origenes hausit? 2. Moyses Genesios scriptor, apud Aegyptios natus, educatus, in Geometriâ Aegyptiâ probe institutus, de hac absque dubio locutus est. Quis Suevorum in Sueviâ, cum ulnarum est mentio, de ulnâ Gallicâ, vel Belgicâ vel Hispanicâ loquitur? 3. Origenis sententia optimis probata est Auctoribus, cum primis Augustino, qui objectionem de arca magnitudine calumniam ineptissimam vocat, & arcam urbi magnâ comparat. Ab Origene & Augustino stant Isidorus, Cyprianus, Thomas Cajetanus, & recentioribus Marinus Delcius & Benedictus Fernandus Lustanus. 4. Noëcum cum omni familiâ, & tot alius mercenariis operis vix ventum annis integræ arca fabricam elaboravit. Hinc colligere est, eam incredibilem & maximam molis fuisse: & quidem si ad ulnas dimensionem hanc revocemus, longitudo ulnas nongentas, latitudo centum quinquaginta, altitudo habuisset nonaginta.

§. II.

V Nam Origeni, mi Lector, dedisti aurem; alteram, non dubitem, servasti aliter sententiis, quorum rationes non leviter distillant. 1. Moyses de tam longo Geometrico cubito nusquam alibi locutus est, ergo nec illo loco. Verosimillimum, hic eum omnia iis metiri cubitis, quibus altare, tabernaculum, aliâque talia mensus est: sed in iis omnibus dimetiendis communi utebatur cubito, alioqui scalis ad altare ascendendum fuisset; ergo hunc communem cubitum in hujus etiam fabricæ mensura usurpavit. 2. Architecti nostri sedulo interrogati de cubito tam extenso, nil habent dicere; monstrum illis & figmentum est cubitus tam longus. 3. Si quidem sententia Origenis censenda sit vera, profectò arca duo millia & septingentos pedes fuisset longa, quadringentos quinquaginta lata, & alta ducentos septuaginta; prodigium navigii, quod fidem excedat. Si autem fabricæ hujus mensuram ad communem cubitum exigamus, longitudinem deprehendemus pedum quadringentorum quinquaginta, latitudinem septuaginta quinque, altitudinem quadraginta quinque, quâ quidem ratione totum interius spatium & capacitas arca quadringenta quinquaginta millia cubitorum complexa est. Quâ in re proportionem Architectus servavit istant: Decies erat arca longior, quàm altior. Eadem sexies longior, quàm latior. Hæc humani corporis bene conformati proportio est: illud enim decies longius, quàm à pectore ad tergum penetrando profundum, & sexies longius, quàm latum ab extrimâ parte lateris ad alterum.

Sed quando inter ipsos pedes Architectonicos est

A discrimen, nam Toleranus, Parisinus, Syriacus, Hebraeus, aliique differunt; nos ad pedes Hebraeorum exigemus singula. In fundamentum statuimus, communem cubitum, omnium præ se, sequipedem esse Hebraeorum. Atque ad istum cubitum hujus fabricæ dimensionem omnem explicabimus. Enim verò ut ipsi etiam oculis ædificium hæc ligneum subjiciamus, utemur comparatione. Templum Monacense sancto Michaëli Archangelo inscriptum, cui vix simile Germania monstrabit, in paradigma statuimus. Spatia hujus templi quantâ licuit diligentia & accuratione dimensus sum ex omni parte. Et longitudo quidem centum quinquaginta cubitorum est; si alterum tantum addamus, & templum duplo longius esse dicamus, competissimam arca longitudinem, videlicet trecentos cubitos habebimus. Latitudo ejusdem templi, quâ latissimum est, quinquaginta septem cubiti: arca verò quinquaginta solum cubitos lata fuit. Templi altitudo, unus, & quinquaginta cubiti: arca verò triginta tantum cubitis alta fuit, quam altitudinem Collegium Monacense Societatis Jesu ab imo solo ad usque tectum ostendit.

B Quod si opinionem Origenis probemus, praesidenter asserendum erit, Noëticam arcam Monacensi templo duodecies longiorem, latiore quinquies, ter & semis altiore fuisse. Cras credam, hodie non; credat hoc qui volet. Accedit, quod Origenes arca formam descriperit profus inceptam, vix ulli facile probandam. Non nitentur aliquam multos Origenis errores ab Ecclesiâ damnatos. Arca igitur longa pedes (non cubitos) Hebraeos quadringentos quinquaginta, lata pedes septuaginta quinque, alta pedes quadraginta quinque cubitorum, quos vocant cubicos, quadringenta quinquaginta millia est complexa. Habemus dimensionem arca. Nunc porro arcam ipsam ingrediamur, & singula ejus domicilia ab imo lustremus.

C Habuit arca partes omnino quinque. Prima pars illius infima omnium fuit sentina, quatuor cubitos seu sex pedes Hebraeos alta. Hic saburra ad arca libramentum & fimum erat; nam eò per laxiores ligneos canales stercore sordisque animantium potuerunt dejecti. Putat Delcius, has fornices ita dispositas, ut omnis generis sordes in aquas potuerint emitti, quis non admittit. Quid si fimus sursum attractus, & per unam illam communem fenestram, de qua locuturi, ejectus? Hæc igitur arca pars prima; primus & infimus locus tabulato rectus.

Pars secunda & proximus priori locus erat contiguatio prima, seu primum cœnaculum, decem cubitis altum, habitatio animalium, trecenta ferè stabula, prout Deus jussit, Mansuetas in ea facies. Hic omnia animalia, terrestria, reptilia, & gradientia. Hæc stabulationes asseribus distinctæ, mediâ illarum viæ.

Pars arca tertia, contiguatio secunda, sive secundum cœnaculum octo cubitis altum. Hic penarium & universi pabuli conditorium. Hic straminis & fœni plurimum. Hic semina, hordeum, avena, frondes, legumina, hic fructus omnigeni, molles & duri. Hic complura dolia dulcis aquæ plena, portioni, lotioni destinata. In locis vacuis & rustica urbana supellex post diluvium usurpanda. Ex hoc loco tubi & foramina laxiora in pecoris mandras derivata, ad fœnum, stramen, pabulum submittendum.

Pars arca quarta, seu tertia contiguatio, cœnaculum tertium octo cubitis altum, in tres classes divisum, hominibus & avibus assignatum: classem mediam homines occuparunt, extremas duas volucres tam feræ quàm cures habitarunt, media classis sua habuit cubacula virorum separatim ac mulierum. Hic etiam culina & focus, hic trufatiles molæ ac elibanus, hic lignorum ac carbonum, & quæ necessaria vitæ, receptaculum. Huc lumen obliquum & suspensum per arca fenestram immittebat.

Opinio Origenis improbat.

Quinque partes arca.

Secunda.

Quarta.

Rationes quibus monstratur non fuisse Geometricos.

Non decies 30 factus 300.

